

Románia biztonsági kihívásai 2022 őszén

Romania's Security Challenges in the Fall of 2022

BARABÁS T. JÁNOS

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

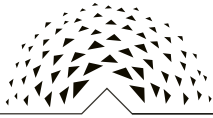
Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Barabás T. János, 2022.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2022.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2022.47>

Összefoglalás: Térségünk népei körében 2022 őszén már nyilvánvaló, hogy új és veszélyesebb biztonsági környezetben élünk. A fő kihívás az ukrajnai háború, azonban emellett a nagyhatalmak destabilizálódása is az új biztonsági környezet része. Az ukrajnai háború inkább csak felerősítette a Covid-járvány óta létező válságfolyamatokat, így egy esteleges békekötés vagy tűzszünet sem állítja meg a hatalmi tömbök destabilizálódását, például nem oldja meg Európa energiagondjait. Román politológusok szerint [Oroszország célja](#) nemcsak a kijevi rezsim megbuktatása, hanem a NATO kelet-európai befolyásának hatékony csökkentése is. Szerintük, ha az orosz csapatok elfoglalják Odesszát és a szomszédos fekete-tengeri partvidéket, Ukrajna és Moldova egyfajta kiszolgáltatott vazallusállammá válna. Fontos lenne tehát, hogy hazánk, szövetségi rendszereink és nem utolsósorban szomszédaink cselekvési tervvel, stratégiával rendelkezzenek a halmozott válság leküzdésére. A biztonsági kihívásokra adott válasz annak felismerésén alapszik, hogy Románia az Oroszország és Ukrajna közötti, egyre véresebbé váló konfliktus egyik frontállama. [Bukaresti felfogásban](#) a Fekete-tenger térsége jobban megszenvedte a háborút, mint a balti térség. Régióink államainak természetesen nem érdeke egymás biztonságának gyengítése, sőt kisebb hangsúlyeltolódással a problémák is közősek. A NATO katonai képességeit harmonikusan, az interoperabilitás és a munkamegosztás elvének megfelelően építi régióinkban, de a kormány szintű politikai akarat sokat javíthatna még ezen a jó együttműködésen.

Kulcsszavak: Románia, Moldova, Ukrajna, Oroszország, Magyarország, NATO, EU, energiapolitika

Abstract: *In the fall of 2022 it is obvious among the people of our region that we are living in a new and more dangerous security environment, in which the main challenge, in addition to the war in Ukraine, is the destabilization of the great powers. The war in Ukraine only intensified the crisis processes that have been in place since the Covid pandemic, so a peace agreement or ceasefire would not stop the destabilization of the power centers, e. g. it would not solve Europe's energy problems. According to Romanian political scientists, Russia's goal is not only to topple the Kiev regime, but also to block NATO's influence in Eastern Europe, and should Russian troops occupy Odessa and the neighboring Black Sea coast, Ukraine and Moldova would become dependent vassal-states. It would therefore be important for our countries, in NATO and EU framework to have an action plan and a strategy to overcome the cumulative crisis. The response to security challenges is based on the recognition that Romania is one of the frontline states in the increasingly bloody conflict between Russia and Ukraine. In Bucharest's view, the Black Sea region suffered more from the war than the Baltic region. States of our region certainly have no interest in weakening each other's security, and even with minor shifts in emphasis, our problems are common. NATO*

is building its military capabilities harmoniously in our region, in accordance with the principle of interoperability and division of labor, but the political will at the government level could improve this good cooperation a lot.

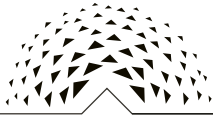
Keywords: Romania, Moldova, Ukraine, Russia, Hungary, NATO, EU, energy policy

NEMZETKÖZI ÖSSZEFÜGGÉSEK

Társágunk népei körében 2022 őszén már nyilvánvaló, hogy új és veszélyesebb biztonsági környezetben élünk, de ennek mibenlétéről már eltérnek a vélemények. Segít megérteni világunkat, ha [George Friedman magyar](#) származású politológus elemzéseiből indulunk ki, miszerint a fő veszély a nagyhatalmak destabilizálódása, ami a nemzetközi kapcsolatok kiszámíthatóságát és a béke keresését veszélyezteti. A [négy nagyhatalmi tömb](#), az USA, az EU, Oroszország és Kína eddig a világ GDP-jének több mint 60 százalékát adták, és így képesek voltak a világ rendjének biztosítására. A négy hatalomból csak az USA-ra és Kínára igaz, hogy gazdasági és katonai hatalmak is egyben. A nagyhatalmak viszont jelenleg egyszerre és ugrásszerűen növekvő katonai, gazdasági és politikai kihívások előtt állnak, ami már a világrend diszfunkcionalitását jelzi. Ezek a működési zavarok hamarosan az egész világra kiterjedhetnek. Gazdasági téren a legsúlyosabb gond Kína gazdasági növekedésének visszaesése, aminek fő oka a nemzetközi kereskedelmi és üzleti tevékenység „összepréselődése”, ami a befektetések csökkenését is maga után vonta. Az USA is egy nehéz periódus előtt áll, amit részben a Covid-járvány hatásai okoztak. Az amerikai kapitalizmus számára a recesszió a gazdasági mechanizmus része, de ebben az esetben a válságot nem gazdasági okok gerjesztik, hanem a járvány és a társadalmi problémák, és emiatt rombol majd anélkül, hogy építene – amennyiben nem lesznek jelentős szociális és oktatási reformok.

Az ukrajnai háború tovább szűkíti a Nyugat gazdasági cselekvési szabadságát, a szankciókra Oroszország az ellátási láncok rombolásával válaszolt. Utóbbi leginkább az EU-t sújtja. A gyengélkedő gazdaságú Oroszországnak a katonai ereje is pusztul, és távol van még a győzelemtől. Mindezen jelenségek összefüggenek: a háború gazdasági hatásai ellátási zavarokat gerjesztenek Európában, ami negatívan hat a befektetésekre Kínában, az ellátási láncok problémája pedig a „globális Dél” államait is sújtja – mindez felerősíti az USA ciklikus recesszióját válságba sodorva a világkereskedelmet.

Értékelésben várhatóan hosszabb gazdasági–politikai világválság várható, ami az USA-t és az EU-t védekezésre fogja serkenteni minden területen. A legnagyobb vesztes a globális interakció és együttműködés lesznek. Az ukrajnai háború inkább csak felerősítette a fenti válságfolyamatokat, így egy esteleges békekötés vagy tűzszünet nem állítja meg a négy hatalmi tömb destabilizálódását,

pl. nem oldja meg Európa energiagondjait. Fontos lenne tehát, hogy hazánk, szövetségi rendszereink és nem utolsósorban szomszédaink cselekvési tervvel, stratégiával rendelkezzenek a halmozott válság leküzdésére. Elemzésem célja, hogy a román választ ismertessem, Románia biztonságpolitikáját vázoljam, és feltárjam a közös politikák lehetőségét.

A HIVATALOS ROMÁN BIZTONSÁGPOLITIKAI DOKTRÍNA

Románia alkotmánya szerint a kül- és biztonságpolitikai stratégiát az Elnöki Hivatal alkotja meg a szaktárcák segítségével, így a mostani, [2020–2024 között érvényes dokumentum](#) az 5 éves államfői ciklus elején jön létre. A mostani nemzetbiztonsági stratégia inkább csak stratégia vázlat, mert hiányzik belőle a források, eszközök, valamint az illetékességek, felelősök megnevezése, ráadásul az ukrajnai háború átalakította a biztonság felfogását szomszédunknál is. A fent említett [román nemzetbiztonsági stratégiában](#) mi, magyarok bújtatottan szerepelünk a közepes kihívások szintjén. A román szakirodalomban három biztonsági veszélyességi szint van megfogalmazva: a kritikus kihívás vagy fenyegetési szint, a közepes kihívás vagy kockázatok szintje, és az alacsony kihívás vagy sérülékenység szintje.

A fenyegetések legfelsőbb szintjének főbb kihívásai:

- állami és nem állami ellenfelek
- a Covid-járvány által felerősített gazdasági problémák
- Oroszország megerősödése, sokrétű fenyegetések (katonai, energiabiztonsági, kiber tér stb.)
- egyes államok fenyegető gazdasági fellépése
- a Nyugat-Balkán volatilitása.

A közepes kihívás szintjének prioritásai:

- „Az illiberális kísértés Kelet-Európában, amely gyakran pragmatikus politikával társul, és relativizálja a demokrácia értékeit”
- Moldova nyugati integrációjának kockázatai
- a Nyugat-Balkán EU-integrációjának leállása
- az EU és a NATO déli szárnyát érő fenyegetések
- a nemzetközi rend, az infrastruktúra, és a költségvetések zavarai
- szélsőséges ideológiák, cselekedetek veszélye.

Az alacsony szintű kihívások prioritásai:

- a belső jogrend, intézményi integritás problémái
- a politikai döntéshozatal torzulása
- az oktatás, adminisztráció és egészségügy nehézségei
- morbiditás, kivándorlás, ökológiai kérdések.

Mind a három veszélyességi szinten a regionális és belföldi kihívások vannak többségben (Oroszország, Nyugat-Balkán, korrupció, gazdaság, nemzetközi kapcsolatok volatilitása). Megjegyzendő, hogy Románia tágabb körben nevezi meg régióját, mint Magyarország: ide tartozik a V4 és a Balkán mellett a Fekete-tenger térsége, Kelet-Európa és Törökország is.

Románia [2021 decemberében újíttotta](#) meg 2020-as nemzetbiztonsági stratégiáját, hozzáadva egy kiberbiztonsági fejezetet, utóbbit felemelve a legfontosabb kihívások közé. 2022 szeptemberéig a legfontosabb témánkban való fejlemény a [NATO 2022. június 28-i madridi csúcsértekezlet zárónyilatkozatának](#) lelkes üdvözlése. Utóbbi kilátásba helyez egy fekete-tengeri NATO biztonsági stratégiát, jelezve, hogy milyen irányba fordult Románia érdeklődése az orosz–ukrán háború 2022. február 24-i kitörése óta. Ugyanakkor mindez nem a többi hagyományos veszély elhárításának rovására zajlik szomszédunknál, inkább csak a folytatása az eddig is tapasztalt, egyre szorosabbá váló román–NATO együttműködésnek. Mindezt az is lehetővé teszi, hogy az idén a honvédelem már a GDP több mint 2 százalékát kapja. Jó példa a fent említett együttműködési készségre a kiberbiztonság, amelynek erősítésére a NATO és EU szakintézményeivel való együttműködés fokozását írja elő a 2021. decemberi [dokumentum](#):

- az EU kiberbiztonsági határozatának alkalmazása
- a NATO operatív területté nyilvánította a kiberbiztonságot, ennek magvalósításában Romániának kiemelkedő partnernek kell lennie
- Romániának társszerzővé kell válnia a NATO kiberbiztonsági normáinak megfogalmazásában.

A fentiekből is kiderül, hogy a bukaresti kormányzat a kollektív védelemben hisz, ebben akar kitűnni a szövetségben belül.

A FŐ BIZTONSÁGI KIHÍVÁSOK

OROSZORSZÁG

Román politológusok szerint [Oroszország célja](#) nemcsak a kijevi rezsim megbuktatása, hanem a NATO kelet-európai befolyásának hatékony meggyengítése is. Sikere a csatatéren dől majd el, ami viszont a nyugati támogatás mértékétől

függ majd idén ősszel és télen, amikor az energiahiány és a megélhetési költségek emelkedése miatt növekedni fog az Ukrajna nyugati partnereire nehezedő nyomás. Moszkvának nem kellene sokat elérnie egy hivatalos győzelemhez, de Oroszország a mostani területi hódításoknál többet szeretne. [Román felfogásban](#), ha az orosz csapatok elfoglalják Odesszát és a szomszédos Fekete-tenger partvidékét, Ukrajna és Moldova egyfajta vazallusállammá válna. De még egy szerényebb győzelem is megmutatná az Egyesült Államok hatalmának határait. Az [orosz befolyás Romániában](#) a látszatok ellenére létezik. A Veridica román elemző portál szerint az oroszok a román politikai szférában a korrupció miatt sikeresen építettek ki hálózatokat azáltal, hogy az orosz érdekek képviselőit segítették az előmenetelben. A Veridica szerint az orosz politikai és gazdasági befolyásolás szervezeti piramisa a következőképpen néz ki: Kreml, a Kremlhöz közelálló üzletemberek, közvetítők, helyi érdekeltek. A hálózat fő célja a bukaresti döntéshozatal befolyásolása. Az elemzés idézi az [amerikai CSIS think tank](#) véleményét, miszerint Románia kapcsolatai Oroszországgal szerények, de a Kreml befolyása mégis erős. A rendszerváltás utáni nem transzparens privatizáció során az oroszok részt kaptak a fém- és olajiparban. A Kreml érdekeinek közvetítője például az orosz tőkével működő osztrák ÖMV, és számos ciprusi, holland és svájci cég mögött is orosz tulajdonosok állnak. Így lehet, hogy bár csak 35 millió dollár orosz működőtőke van az országban, az összhatás ennél jóval nagyobb. A Romániában legaktívabb orosz vállalatok: a Mechel fémipari cég (Igor Zjuzin és az amerikai Mark Rich örökösei); a svájci bejegyzésű Conares Trading Co.; a ciprusi ingatlanbefektető Nikarom; Dmitri Pumpiaszki acélcső-gyártó; a hollandiai bejegyzésű ALRO alumíniumcég; a LUKOIL romániai finomítói.

Értékelésben az orosz befolyás a baloldali kormányok idején futott fel, nyugati államok hathatós segítségével. Tudnunk kell, hogy az oroszbarát román politikusok magyargyűlölő nacionalista retorikát is alkalmaznak (például az AUR párt és a szocialisták egy csoportja). A román tengeralapzati gázkitermelés fő partnere az ÖMV lesz – így az orosz befolyás, bár nem lesz döntő, de hosszútávon megmarad. Újdonság, hogy a Kreml érdekei a médián és az interneten kívül egyes NGO-knál is megjelentek környezetvédelmi álca mögött.

MOLDOVA, KELET-EURÓPA, FEKETE-TENGER

[Moldova aggódik az összehangolt orosz nyomásgyakorlás miatt.](#) Egy moldáv hírportál közölte Oleg Serebrian miniszterelnökhelyettes nyilatkozatát, miszerint összehangolt információs támadás érte hazáját: a Dnyeszter-melléki szakadár állam külügyminisztere, Vitalij Ignatyev kérvényezte a területnek az Oroszországi Föderációhoz való csatolását; rendszeresen bombairadó volt a Chişinău-i parlamentben és reptéren; a gagauz autonóm terület vezetői oroszbarát nyilatkozatokat tettek; intenzívebbé vált az internetes oroszbarát propaganda. Serebrian

szerint Oroszország Odesszát célzó támadást készít elő, aminek részeként Transznisztriába is be akarnak vonulni. A moldáv kormány azt gyanítja, hogy a felélénkült információs hadviselés válasz lehet Moldova EU-tagfelvételének megindítására is. Nemrég Ukrajna nem hivatalosan segítséget ajánlott fel Moldovának arra az esetre, ha támadás éri. A moldáv kormánytag szerint el fogják utasítani az ukrán segítséget, ha hivatalos megkeresés lesz, mert az ország szigorúan semleges akar maradni. Mindez a román biztonságpolitikát természetesen kiemelten érinti.

Értékelésben az információs támadások célja természetesen a félelem és zavarkeltés. Az orosz csapatok nem messze vannak Odesszától keletre, a biztonsági helyzet kritikus a térségben, növekszik annak az esélye, hogy Chişinău is belesodródik a háborúba. Ugyanakkor különös, hogy a Tiraszpol számára létfontosságú Chişinău-i repteret is bombafenyegetés érte – ami azt jelezheti, hogy több hatalmi tényező is manipulálja a helyzetet. Bukarest visszafogottan nyilatkozik, de magasabb szintre helyezték például a légierjük készültségét.

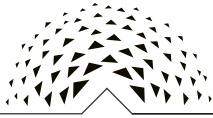
Az ukrán háborút nem elszigetelten vívják. Míg Oroszország kihívás elé állítja az Egyesült Államok vezette európai biztonsági rendszert, addig Kína ugyanezt teszi Ázsiában. Mindezen kihívások szoros összefüggésben jelentkeznek szomszédunknál.

KÍNA

A román ellenzéki média szerint [Kína romániai jelenléte](#) az Övezet és Út Kezdeményezés részeként megvalósuló infrastrukturális és energetikai projektekhez kapcsolódik, beleértve a vasutakat, a Huawei-en keresztül 5G-technológiát, a constantai kikötő bérletét, a Cernavodă-i atomerőműbővítés megbukott tervét és a szénerőműveket Turceni-Rovinarban. Peking a romániai Konfuciusz Kulturális Intézeteket is felhasználja egy apolitikus Kína-barát elit kis csoportjának létrehozására. Kína romániai propagandája beleillik egy globálisan is terjesztett narratívába, miszerint a demokrácia és a liberális értékek nyugati rendszere hatástalan és képmutató. [Érdekes](#), hogy bukaresti nagykövetségük honlapján az ukrán–orosz háborúról visszafogottan, semlegesen írnak. A román média szerint a pekingi kormány „[megpróbált jól ismert politikusokat behálózni](#), köztük Adrian Năstase, Victor Ponta és Viorica Dăncilă volt szocialista (PSD) miniszterelnököket, valamint Emil Boc kolozsvári polgármestert, aki jelenleg a jobbközép Nemzeti Liberális Párt (PNL) egyik vezetője”.

Értékelésben nem nehéz felfedezni, hogy a mostani román kormánykoalíció (PNL, PSD, RMDSZ) az amerikai érdekek felel meg: kordában tartják a szocialisták Kína-pártiságát, a PNL az amerikai tőke útját egyengeti, és nyugati

érdekek felkarolására motiválják az RMDSZ-t. A jelenlegi atlantista román politikai kurzus miatt is Kína inkább kivár, és a háttérben diszkréten építi kapcsolatait. A kínai 5G-technológia átvételének, és az atomerőmű bővítésének terveit a román kormányzat elvetette.

ENERGIAPOLITIKA

[Románia belső forrásokat mozgósítana energiapolitikában](#), a román tengeri offshore gázkészlet kiaknázásának időbeni eltolódása miatt a hőerőművek újranyitásával igyekeznek pótolni a kimaradó oroszországi gázbehozatalt. A két nagy kormányzati koalíciós partner viszont nem tud megegyezni a pénzek elosztásában, így 2022 augusztusában a szocialista párt egyik vezetője (PSD) megvádolta a nemzeti liberális párti (PNL) energiaügyi minisztert, hogy áron alul, korrupt módon adta el az ország legnagyobb szénalapú erőművét. A miniszter azzal védekezett, hogy a Mintia-i erőművet 91 millió USD-ért megvásárló iraki kurdisztáni cég technikai felújításokat vállalt. Az erőművet 2021-ben zárták le, miután 120 millió USD veszteséget „termelt”.

Értékelésben nem nehéz felismerni az amerikai érdeket, a romániai politikai döntéshozatal nem csupán a korrupció, és a regionális érdekcsoportok miatt torz. A létfontosságú erőmű felújítására az elmúlt években sokmillió USD-t költött a kormány, amit minden bizonnyal nehéz lesz majd elszámolni. Mintia elvben majd 1200 MW villamos áramot adna, a [2021-es országos termelés](#) 6230 MW volt. Az eset jól példázza a rendszerszintű korrupciót, nem várható koherens energiapolitika szomszédunknál. Kevesen értik meg, hogy utóbbinak regionális destabilizációs hatása van.

A KIHÍVÁSOKRA ADOTT ROMÁN VÁLASZ

2022 nyarán a román kormányzat érthetően az ukrajnai háború kihívásaira összpontosít. A biztonság erősítése elsősorban a kemény katonai kapacitások – NATO keretben történő – építéséről szól. Bár Románia nem szállít hivatalosan fegyvert Ukrajnának, a nemzetközi sajtó szerint román biztonsági magáncégek működnek Ukrajnában, és Románia látja el részben Kijev kibervédelmét is – így a kemény katonai képességek mellett szomszédunk más biztonsági területeken is előretör. A [román külügyminisztérium honlapján](#) szerepelnek a NATO eddigi romániai jelenlétének főbb tételei: 1. a dél romániai Craiovánál állomásozó NATO-dandár (amelynek mi is tagjai vagyunk, és szükséghelyzetben töltik fel); 2. a NATO délkelet-európai multinacionális hadosztályparancsnoksága Bukarestben; 3. A deveselui AEGIS rakétaelhárító egység; 4. a Kogălniceanu repülőtér és USA katonai bázis. Mindezen intézményekben rotációs alapon vesznek részt NATO tagállamok,

de az elkövetkezendőkben állandó haderőt is telepítenek. 2022 tavasza óta folyamatban van egy francia motorizált gyalogos dandár NATO színekben való telepítése, valamint több délkelet-romániai repülőteret is NATO szolgálatba állítottak. Évente megrendezésre kerül a Black Sea Shield tengeri NATO-hadgyakorlat a romániai part közelében. Nem világos egyelőre a katonai beszerzések helyzete, eddig a legnagyobb tétel a francia hadihajók tervezett beszerzése.

1. ábra.

A NATO keleti szárnyának hadereje 2022 márciusában

(Forrás)

A biztonsági kihívásokra adott válasz tehát annak felismerésén alapszik, hogy Románia az Oroszország és Ukrajna közötti, egyre véresebbé váló konfliktus egyik frontállama. [Bukaresti felfogásban](#) a Fekete-tenger térsége jobban megszenvedte a háborút, mint a balti térség.

GAZDASÁG ÉS BIZTONSÁG

Az utóbbi hónapokban szomszédunk keresi a háborús konfliktus gazdasági kihívásainak is a megoldását. A gazdaság területén érdemes a legkitettebb román térség, a tengeremlékre figyelni. A romániai Constanța kikötője egyre nagyobb forgalmat bonyolít az élelmiszer, a nyersanyag, a humanitárius segélyek, valamint az amerikai és szövetséges katonai személyzet mozgatása révén, utóbbiak a Constanțától mindössze néhány kilométerre található Kogălniceanu légibázison állomásoznak. Különösen az ukrán kikötői infrastruktúrát ért háborús károk miatt Constanța valószínűleg egyre fontosabb szerepet fog játszani a román, és a regionális gazdaságban.

A constantai gazdasági kilátásokkal kapcsolatos optimizmus, valamint a régióba történő befektetések előmozdítására irányuló szorgalmas erőfeszítései ellenére [több olyan kérdés merült fel](#), amely a romániai üzleti és politikai döntéshozók aggodalmait alakítja.

Az első kérdés lenne az, hogyan és mikor ér véget a háború. Bár az Ukrajnának nyújtott sokmilliárd dolláros amerikai katonai és humanitárius támogatás az Egyesült Államok elszántságának üdvözlendő jele volt, az amerikai és szövetséges tisztviselők eltérő nyilatkozatai az amerikai célokról és az Oroszországgal szembeni politikáról aggodalmakat keltettek az eszkaláció, a harci cselekmények „átcsúszásának”, és az egyre inkább regionalizálódó konfliktus kockázatával kapcsolatban. Még Románia is, a NATO egyik leghatározottabb tagja is óvatos volt az Ukrajnának nyújtott katonai támogatását illetően, és abban is, hogy miként beszél erről a támogatásról nyilvánosan. A román üzleti vezetők aggodalmuknak adtak hangot amiatt is, hogy Ukrajna esetleges újjáépítése fel fogja nyomni az árakat és a munkaerőköltségeket Romániában, mivel a pénzügyi keret szűkösebbé válik.

Tud-e a Nyugat stratégiaileg gondolkodni a Fekete-tengerről? A Fekete-tengerrel kapcsolatban integrált gazdasági, biztonsági és politikai stratégiára van szükség. Ha ezeket a kérdéseket elszigetelten vizsgáljuk, akkor nem vesszük figyelembe a köztük lévő különböző összefüggéseket. A fekete-tengeri kőolaj- és földgázforrások feltárásának megújult kényszere kihívásnak fog bizonyulni, ha a régiót ténylegesen az orosz haditengerészet uralja. Romániában a védelmi és biztonsági kérdések szorosan kapcsolódnak a gazdasági fejlődés kérdéseire.

Képes-e Románia egyáltalán feltárni tengeri energiaforrásait? Az Oroszországgal szembeni olajembargó nehéz helyzetet teremtett régióinkban is, mindez jól mutatja, hogy Európa tengerparti államai mennyire fontos szerepet játszanak

abban, hogy segítsék az EU tengerparttal nem rendelkező országait energiaforrásaik diverzifikálásában. A román politikusok azonban évek óta húzzák az időt a tengeri energiaipar beindításával. Sokan bánjuk, hogy a románok elvesztegették ezeket az éveket. Ráadásul a Fekete-tengeren folyó energiafeltárási munkálatoakat veszélyezteti az orosz haditengerészeti stratégia.

Rendelkezik-e az USA és az EU koherens gazdaságpolitikával szövetségi rendszereink számára? Románia is megérdemli az Egyesült Államok és Európai Unió támogatását gazdasági túlélése, biztonsága, és a menekültek befogadása feltételeinek biztosítása érdekében. A román politikusok sürgetik, hogy az USA ne csak Ukrajnának, hanem az olyan frontországoknak is juttasson forrásokat, mint Románia, hogy megerősítsék védelmüket és ellenálló képességüket.

Hogyan folytassák a gazdasági tervezést a szankciók betartása mellett a Fekete-tenger térségében? A Constanțai Nemzetközi Magánvállalkozói Központ (CIPE) [illetékese szerint](#) kelet-európai, kaukázusi és eurázsiai partnereinek aggódnak a nyugati szankciók egyre bonyolultabbá és szélesebb körűvé válása miatt, valamint amiatt, hogy a vállalkozások miként tudnak majd megfelelni a rendkívül összetett üzleti környezetben. Az orosz oligarchák egyes esetekben jelentős befektetéseket eszközölnek az infrastrukturális projektekben tevékenykedő regionális építőipari vállalatokban (pl. a Strabag egyik fő részvényese egy Gyeripaszka nevű orosz vállalkozó), ami egyre nagyobb aggodalomra ad okot az üzleti életben és a politikai döntéshozók körében egyaránt.

Elmondható tehát, hogy a háború, a gazdaság szankciók árnyékában való tervezése továbbra is kihívást jelent. A helyi vállalkozások megfelelőségi, rugalmassági kapacitása fejletlen. Oroszország, Törökország, a Kaukázus és Európa eltérő üzleti kultúrái közötti kereszteződésnek a fekete-tengeri üzleti környezet olyan összetett, hogy nem lehet egyszerű megoldásokat találni. Románia gazdaságfejlődési potenciálja szorosan összefügg a regionális biztonsággal, valamint a kormányzás és a jogalkotás minőségével és hatékonyságával.

KÖVETKEZTETÉS

Változást tapasztalhatunk Magyarország megítélésében a román biztonságpolitikai gondolkodásban. Míg a 2016–2020-as hivatalos biztonságpolitikai stratégiában a közepes fenyegetés szintjén szerepelt az etnikai szeparatizmus – vagyis belpolitikai problémaként –, addig a mostani dokumentumban a regionális „illiberális” politikai tendenciákat nevezik meg veszélyforrásként közepes szinten, a szeparatizmus viszont kimaradt. Felfoghatjuk mindezt úgy is, hogy a román hatalom integrálni szeretné a magyar kisebbségét, valamint, hogy a nemzetközi politika szintjén kezelné az értékelésben Bukarest által mesterségesen felnagyított „magyar veszélyt”.

Továbbra is a román politika nagy réme marad az orosz jelenlét esetleges erősödése, ami a Nyugat-Balkán volatilitásával, az ukrajnai háború és a fekete-tengeri feszültségek miatt egyfajta bekerítettség érzést állandósít szomszédunk számára. A román média gyakran és felelőtlenül Magyarországot is az orosz katonai, biztonsági érdekek ügynökeként mutatja be. Ha jól meggondoljuk, a nagytérségünkben lévő legtöbb állam bekerítettség-fóbiában szenved, lásd a lengyel ózdkodást a német–orosz gazdasági, energiaügyi együttműködés miatt. Ha jól megfigyeljük a román biztonsági stratégia kihívásait, akkor elmondhatjuk, hogy régióink államainak természetesen nem érdekük egymás biztonságának gyengítése, sőt kisebb hangsúlyeltolódással a problémák is közősek. A NATO katonai képességeit harmonikusan, az interoperabilitás és a munkamegosztás elvének megfelelően építi régióinkban, de a kormány szintű politikai akarat sokat javíthatna még ezen a jó együttműködésen is. Ezt elősegíthetné a katonai beszerzések és fejlesztések fokozottabb összehangolása – bár ezen a téren szomszédunk bizonytalan, nem utolsó sorban azért, mert nagy a verseny ezen a téren az USA és Franciaország között. A román biztonság- és katonapolitika középtávon való alakulásának fő kihívása és alakítója az orosz veszély lesz, ebből a szempontból ítélik meg regionális partnerségeiket is.

Az is kitűnik a román szakirodalomból (például a térség demokráciájáért való „aggódás”, energia- és kibervédelmi hubbá válással kapcsolatos becsúvágy), hogy Bukarest a térségben középhatalom kíván lenni, sőt, a nyugati értékek képviselőjeként óhajt fellépni. A politikai elit a középhatalmi státusz segítségével óhajt modernizációt, főleg amerikai energiaipari és IT befektetéseket, valamint nemzetpolitikai céljainak is ez az eszköze. Az utóbbiak miatt úgy látom, Bukarest regionális kapcsolatai felfutásának a határa ott van, ahol az már a szomszédos állam nagymértékű megerősödését eredményezné. Létezik egy másik modernizációs koncepció is szomszédunknál, inkább a politikai ellenzék és az erdélyi nagyvárosok polgármesterei körében, miszerint az európai gépipar partnereként az EU-s infrastruktúrába kellene bekapcsolódni. Tekintve azt, hogy Romániában az érdekcsoportok jó része regionálisan szerveződik, és a gyakran ellentmondásos érdekeik megjelennek a törvényhozásban is, valamint, hogy rendszerszintű a korrupció, nem tartom valószínűnek, hogy világos döntés szülessen a fő modernizációs irányról vagy például a fő katonai beszerzések partnereiről.

Az ukrajnai háborúval megkezdődött egy geopolitikai átalakulás, amelynek eredménye évtizedekig nem lesz teljesen nyilvánvaló. De a hidegháború utáni rend, amely az elmúlt harminc évben uralta a világot, a végéhez közeledik. Eltűnésével új erőviszonyok alakulnak ki. Ebben a bizonytalanságban régióink országainak bölcs politikai együttműködése kell ahhoz, hogy a béke és a fejlődés szigetei maradjunk.